Старенький тупоносий автобус, схожий на тлустого сома, котився поміж пшеничного поля, наче по воді плив. Нива, ждучи близьких жнив, слалась до обрію без жодного сплеску, без жодної хвилі. Мирний супокій ниви, її лагідний настрій, мабуть, передавались безхмарним небесам, і латочкам смарагдових лугів, і деревам на узбіччі дороги. І мені передавався в той по-жіночному добрий і по-жіночному усміхнений день липня.

Позаду зосталось понад двісті кілометрів поїздки, попереду — ще якась сотня. Та річ не в подоланій дорозі і не в дорозі, яку належало подолати... А річ у тому, що незабаром мало показатися село, з яким було пов'язано кілька років мого отроцтва...

На польовому перехресті майнуло кафе "Колосок", у якому завжди підкріплювались обідами та гарячим чаєм натомлені шофери, далі замиготіли яблуні радгоспівського садка, за садком — будівлі радгоспу. (Тут, на горбках, ми давньої снігової зими спускалися колись на лижах). Праворуч від дороги майнув відгодівельний пункт цукрового заводу. (Неподалік, за жомовими ямами, які в літню спеку далеко поширювали дух солодкавої гнилизни, колись доводилось пасти череду корів).

Я прислухався до свого єства: забринить чи не забринить ота давня струна... Ота давня струна, яка озивалась, коли я раніше навідувався чи випадково проїжджав через це село свого отроцтва...

Заголубіли праворуч корпуси цукрового заводу, а ліворуч — білостінний цегляний Будинок культури і на подвір'ї, під липами і кленами, цементоване коло танцювального майданчика. Ось почала хутенько розмотуватись і дорога через став, що блиснув сивим дзеркалом. Коли це було? Пізно вночі недільні гурти молоді розходились із танців по домівках, а вона — росинки туману іскрились на віях, на косах, мерехтіли в очах і на губах — ішла поміж дівчат, подеколи, наче випадково, озиралась на мене... Ось у цю вуличку, поросту бузиною та

вишнями, звернула, біліючи платтям із короткими рукавами, і, здається, можна було наздогнати, можна було нарешті зізнатись. Зізнатись у любові, яка переслідувала у восьмому класі, в дев'ятому, в десятому,— з кожним роком усе невідступніше й важче, мов хвороба, від якої був сам не свій, задихався, страждав, мучився.

Вуличка, нині так само заросла бузиною та вишнями, пустельна, лиш проміння сонячне тремтить, просіюючись крізь густе віття.

Я тієї туманної осінньої ночі так і не кинувся навздогін.

Прислухаюсь до свого єства — не озивається там ота дивна струна, яка, здається, ще не так давно озивалась і нила, варто лиш було мені погортати спогади минулого, варто лиш було пригадати бодай навіть оцю вуличку і те, як біле дівоче плаття тане, гасне в темряві, вже й погасло, але, здається, ще можна порятувати становище, варто лиш перебороти самого себе, кинутись навздогін.

Але чомусь образ тієї вулиці, викликаний пам'яттю, не накладається на образ вулиці, яка щойно майнула перед моїм зором. Нинішні мої почуття не наклались на колишні, і хоч як я прислухався до самого себе, намагаючись почути щем у душі, ниття, біль,— нічогісінько не почув, наче душа моя належала комусь чужому.

— Ми з тобою не зустрілись у Вавілоні...

Мимовільна фраза сама народилась на моїх устах, я навіть не встиг зафіксувати її своєю свідомістю.

За осокорами двоповерховий будинок школи глянув темними вікнами. Сюди я ходив із недалекого сусіднього села протягом трьох років, бо в нашому селі тоді була тільки семирічка. Автобус зупинився, і я на коротку мить вийшов. Розглядався довкола — на промтоварний

магазин, пошту, побуткомбінат, на колишнє базарне тирловисько, тепер засаджене квітами, на пам'ятник полеглим неподалік.

Під отим ясеном, що зі шкільного подвір'я нахиляється на дорогу кількома розлогими гілляками (вершок усох, а стовбур потріскався і полущився корою), вона дала мені колись яблуко. Бігла від пошти до школи по молоденькому сніжку, биті валяночки поскрипували з таким звуком, наче голодні кролі перетирали зубами листя капусти,— і раптом спинилась. А спинившись, заряхтіла синьосливовими вогкими очима, й губи їй здригнулись в такому пронизливо-довірливому усміхові, що в грудях мені щось заболіло, й забракло повітря... Рукою у вовняній рукавичці сягнула в кишеню пальта, дістала рум'яне яблуко — і не встиг іще я отямитись, як яблуко опинилося в моїй долоні, несподівано тепле й округло важке, а сама вона вже бігла геть від мене, й валяночки, підбиті зісподу чорною шкірою, порипували, й пластівці снігу, налипаючи, відривались і відривались від підошов.

Я пригадав цей випадок, який тоді обпік мою свідомість, який не давав мені спокою доти, аж поки я скінчив школу, і уважно став прислухатись до свого єства. Прислухався, намагаючись вловити бодай тінь від колишнього душевного сум'яття, навіть намагався пробудити в собі те давнє зворушення, але серце і розум мої зоставались холодні. Холодні, мовби все це відбувалося не зі мною, а з кимось іншим. А я? Що я... Чи почув, чи вигадав.

Автобус рушив, і школа чи то за деревами зникла, чи то запала в небуття.

— Ми з тобою не зустрілись у Вавілоні...

Мовлена напівшепотом фраза сама зірвалась з уст. Звідки вона?.. І спливло — з якоїсь книги, у котрій ішлось про археологію, про стародавні цивілізації, про шумерів, ассірійців, персів... На румовищах Вавілона було знайдено безліч випалених глиняних табличок, побитих і

вцілілих, і на одній із таких табличок клинописним письмом було виведено: "Ми з тобою не зустрілись у Вавілоні..." І скупо в цьому особистому листі-зверненні йшлось про те, що, добившись із далини пустелі до велетенського міста, хлопець не застав дівчину, хоч так сподівався!

Печаль, закладена в словах глиняної таблички, дійшла до нинішнього дня. Зникла стародавня цивілізація, було стерто з лиця землі мегаполіс, яким на ті часи здавався Вавілон диким кочовим племенам, к смуток юного серця — смуток за дівчиною, за любов'ю — зостався живий, недоторканий, близький і зрозумілий нинішній людині.

А може, навіть перебувши тисячоліття, цей смуток став іще гостріший, іще пронизливіший — він мовби зостався єдиною нетлінною сутністю від епохи, яка відійшла у морок, сутністю від людей, що обернулись на прах.

Смуток печалі виявився вічним і невмирущим.

Але чому цей клинопис на глиняній табличці відродився в моїй пам'яті саме тоді, коли я проїжджав через село свого отроцтва?

На сільській околиці, за цвинтарем, знову жовтіло пшеничне поле, очікуючи на близькі жнива... Й згадалось, як увосени ми, школярі, колись тут зрізали соняхи. Поміж дозрілих деякі цвіли, усміхаючись жовтими пелюстками. Горобці, як татарва, зі степовим посвистом-цвірінчанням перепурхували зграями. Вона, зрізаючи сонях, поранила ножем пучку вказівного пальця на лівій руці і, болісно кривлячись, прикушувала зубами ранку. Однак кров сочилась по долоні, розмазалась по губах, і квола пелюстиночка крові червоніла на підборідді... Й ні про що вже тоді не думалось мені, й не праглось нічого, бо весь час перед зором стояло її скривджено-ображене обличчя, бачився отой мерехтливий слід на підборідді. Я почувався так, наче весь світ завинив перед нею, завдавши підступного удару, а в цьому світі — і я так само...

Село вже зникло за горбами, й тепер довкола бігли поля.

І раптом я з холодком у душі подумав: "Адже було все це насправді, було... Тільки чому я почуваюсь так, наче сам себе неодмінно хочу переконати в цьому, бо якимось краєчком свідомості вже з певної пори не віриться в справжність минулого?.. Адже були й школа, й отроцтво, й перші мої почуття, які прагнули оформитись вчинками, скільки було непорозумінь, сум'яття, болю, неясних надій — і все пов'язано з нею. Де вона тепер, що з нею? Як склалось життя, чи навідується в це село, постають перед нею картини минулого живими, чи, може, так само, як і мені, минуле теж видається несправжнім, не зворушує?"

Дозрівали ягоди на вишнях і черешнях; плантації буряків наче фонтанували соковитою, жилавою гичкою; на водяній скалці тоненької річечки плавали білі гуси і жовті гусенята... Здавалося, час зупинився, й не рухається, й нічого не міняється, все зостається незмінним.

Та я знав, що це почуття оманливе.

— Ми з тобою не зустрілись у Вавілоні...

На диво, тисячолітня печаль клинописної глиняної таблички, печаль, яка несподівано догнала мене в нинішньому дневі, була чомусь для мене живішою і справжнішою за мою. А може, моя — помимо свідомості — вже встигла долучитись до тієї, тисячолітньої, і тепер вони вже бриніли в мені однією струною.

Так, начебто моя душа стала могутнім природним резонатором не для скороминущого особистого настрою, а й для чужих настроїв, і тепер вони, одвічні, мовби належачи всьому людству, яке печалиться в своїй невтоленій любові, живуть і бунтують у моєму єстві...

їхав через поля і села, їхав через ліси, мовби через минуле, мовби — дрібна в подобі людини ланочка, що з'єднує часи,— простував у майбутнє, а в мені бриніло нав'язливою мелодією:

— Ми з тобою не зустрілись у Вавілоні...